

3. *Keynes D.* «The general theory of employment, interest and money»: [monography]/J. Keynes; [translation from English]. — М., 2002. — P. 352.

4. *Petrenko L. M.* «The theoretical aspects of research investment activities»/scientific papers of the Kirovohrad National Technical University. Economic science 2012, issue. 22, part II. — P. 244—250.

5. *Zidak O. R.* «The innovative development of enterprises in the agricultural sector»: regional aspect//Economics: realities of time № 2 (of 3) 2012. — P. 165—168.

6. *Pidhomyu O. M.* «The management of investment processes in the financial markets» : textbook. Guide / O. M. Pidhomyu. — Kyiv : Kondor, 2003. — P. 16.

7. *Stefanovic E. A.* «The investment activities as economic phenomenon» / E. A. Stefanovic // economy and state. — 2010. — № 11. — P. 60—64.

8. *Chernenko L. V.* «The investment activity of the enterprises and their financing sources»/ L. V. Chernenko // proceedings of the Poltava State agrarian Academy. — 2011. — № 3. — Т. 2. — P. 174—178.

Стаття надійшла до редакції 17.11.2013 р.

УДК 332.14.146(477)

Бородюк В. М., д.е.н., проф., чл.-кор. НАН України,
директор НДІ економічного розвитку
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
Метель О. В., заступник директора
НДІ економічного розвитку
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЛАГОУСТРОЮ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ УКРАЇНИ — ПРІОРИТЕТНА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ПРОБЛЕМА УКРАЇНИ

Borodyuk V., d.e.s., prof., corresponding member
of the National academy of sciences of Ukraine
Director of the Research institute of economic development
of Vadym Hetman Kyiv National Economic University
Metel O. V., Deputy of director
of the Research institute of economic development
of Vadym Hetman Kyiv National Economic University

PROVIDING OF QUIPPING WITH MODERN AMENITIES OF SETTLEMENTS OF UKRAINE IS PRIORITY SOCIO-ECONOMIC PROBLEM OF UKRAINE

АНОТАЦІЯ. У статті визначено роль і значення благоустрою населених пунктів у забезпеченні соціально-економічного розвитку держави і сус-

пільства, визначені причини, які негативно впливали на вирішення цієї проблеми, дана загальна характеристика його сучасного стану, визначені необхідні заходи, спрямовані на вирішення даної проблеми.

Показано, що забезпечення високого рівня благоустрою населених пунктів є виключно важливим фактором, що впливає на розвиток бізнесу, збільшення доходів місцевих бюджетів, як бази для вирішення соціальних проблем.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: благоустрій населених пунктів, населені пункти, території населених пунктів, озеленення, ландшафтний дизайн, архітектурне забезпечення, стратегія благоустрою населених пунктів, інфраструктура, комфортність життя людей, комплексність благоустрою, контроль за станом благоустрою населених пунктів.

ANNOTATION. In the article certainly role and value of equipping with modern amenities of settlements in providing of socio-economic development of the state and societies, certain reasons which negatively influenced on the decision of this problem, general description is given him the modern state, the certain are needed measures, directed on the decision of this problem.

It is rotined that providing of high level of equipping with modern amenities of settlements is exceptionally an important factor, which influences on development of business, increase of profits of local budgets, as bases for the decision of social problems.

KEY WORDS: equipping with modern amenities of settlements, points, territories of settlements, planting of greenery, landscape design, architectural providing, strategy of equipping with modern amenities of settlements, infrastructure, comfort of life of people, complexity of equipping with modern amenities, control after the state of equipping with modern amenities of settlements, are inhabited.

На сучасному етапі розбудови України виключно важливе значення для її соціально-економічного розвитку, забезпечення високого рівня і комфортності життя людей, формування у них нової свідомості, культури, нових відносин у суспільстві та інших позитивних характеристик має стан благоустрою її населених пунктів і територій.

Разом з тим, і в період розвитку України у складі Радянського Союзу і в період її розвитку в умовах незалежності цей виключно важливий фактор соціально-економічного розвитку держави і суспільства залишався і продовжує залишатись недооціненим, науково необґрунтованим і практично незадіяним для вирішення сучасних і майбутніх проблем розбудови нової держави і суспільства. Окрім того, певна бездіяльність і безвідповідальність посадових осіб у владних структур України щодо вирішення проблеми благоустрою населених пунктів веде до розвалу (руйнування) створеної ще в соціалістичний період розвитку України, нехай і неякісної, системи благоустрою населених пунктів, погі-

ршення умов економічної діяльності і комфортності життя населення не тільки в окремих населених пунктах, а і в масштабі всієї держави. Негативно на вирішення цієї проблеми впливає також і підбір керівних кадрів на всіх рівнях владної вертикалі не за компетентністю та професійними здібностями, а виходячи з їх політичної діяльності, політичної лояльності. Це дає підстави зробити узагальнюючий висновок, що при діючих підходах і відношенню до цієї проблеми як зі сторони посадових осіб, що відповідають за її вирішення, так і населення без вжиття радикальних заходів вона буде залишатись не вирішеною в Україні на протязі ще довгого часу.

За таких умов з часом благоустрій населених пунктів України буде лише погіршуватись, а небажання, незацікавленість посадових осіб вирішувати цю проблему стануть зрозумілими практично для всього населення країни. Не помічати зараз того, що відбувається зі станом благоустрою в державі, в кожному населеному пункті просто неможливо навіть для людей з недостатньо високим рівнем культури. Впорядкування окремих «елітних» поселень, територій у різних регіонах України ні в якій мірі не можна вважати напрямком вирішення проблеми благоустрою населених пунктів. Таке відношення до цієї проблеми та її вирішення та надмірний розвиток особистих егоїстичних інтересів формує негативне відношення більшої частини людей як до владних структур у цілому, так і до окремих посадових осіб, їх діяльності, породжує неспокій, смуту, конфлікти в суспільстві, які з часом можуть лише посилюватись. Певним доказом цього є останні події в Україні. Наслідки такого відношення до вирішення проблеми благоустрою населених пунктів передбачити неможливо. Цілком зрозуміло, що вони будуть лише негативними.

Такому розвитку ситуації в країні сприяє і відсутність політичної волі у керівників держави, регіонального і місцевого рівня вирішити її в максимально можливих короткі терміни, мотивуючи таке відношення наявністю в державі більш гострих економічних і соціальних проблем, відсутністю необхідних фінансових ресурсів тощо.

Посадові особи, що так діють, чомусь не розуміють або не хочуть враховувати однієї достатньо простої істини: щоб жити і спати спокійно в хороших комфортних умовах, потрібно зробити все можливе, щоб абсолютна більшість населення мала як достатньо високий рівень життя, так і комфортні умови проживання в місцях їх поселення. Про це свідчить історичний досвід розвитку багатьох держав світу, колишнього СРСР, у т.ч. і України.

Для разового прикладу рівня і стану благоустрою населених пунктів можна взяти столицю України місто Київ. Якщо оцінювати місто Київ у повсякденному житті, то благоустроєм його не можна назвати навіть при дуже великому бажанні. Низький рівень благоустрою міста, не дивлячись на значну кількість естетично привабливих будинків, споруд, видно скрізь, по всій його території. Місто засмічене, багато будинків, споруд, їх фасадів, вулиць, тротуарів, проїздів, дворових територій, дитячих майданчиків, спортивних площадок є естетично непривабливими та знаходяться в поганому стані. Стіни будинків, парканів, стовбів заклеєні різними об'явами та іншими інформаційними матеріалами. Паркування автомашин не впорядковане. Неякісним і естетично непривабливим є озеленення.

Нормою життя стали провали автомобілів, людей у пробіони водопровідних і каналізаційних мереж на вулицях міста з тяжкими наслідками. Проїжджаючи містом, можна в багатьох місцях бачити такі різні ремонтні роботи, які, як правило, надовго розтягуються в часі, створюючи незручності для транспорту, людей, нормального функціонування міста.

При оцінці ситуації з благоустроєм міста складається уявлення, що архітекторів, фахівців по ландшафтному дизайну в місті просто немає (хоча це не так), або з якихось причин вони чомусь не можуть здійснювати архітектурне забезпечення міста на належному рівні.

Така ситуація із благоустроєм має місце в столиці України. В інших населених пунктах України ситуація з їх благоустроєм ще гірша. І без чіткої перспективи, стратегії, конкретних рішень, дій вона буде лише погіршуватись.

Можна, безумовно, звинувачувати мерів міст, інших вищих посадових осіб. Але вони завжди скажуть: ми нові люди, більшість із нас тільки недавно прийшла на ці посади, ми ще нічого не встигли зробити і не можемо за це відповідати. Ті, що пішли з цих посад, теж відповідати не будуть, хоча і раніше при них необхідний рівень благоустрою населених пунктів у державі не забезпечувався.

Низький рівень благоустрою населених пунктів і його погіршення в постсоціалістичний період пояснюється дією багатьох факторів. У їх числі відсутність політичної волі керівників держави на всіх рівнях владної вертикалі, не розробленість концепції і стратегії благоустрою населених пунктів, наукова не розробленість цієї проблеми, незацікавленість підприємницьких структур цією сферою діяльності, низький розвиток культури населення,

відсутність відповідальності державних і місцевих органів влади, населення як за забезпечення благоустрою населених пунктів, так і його порушення, фінансування всіх заходів по забезпеченню і підтриманню благоустрою за залишковим принципом та ін..

Рівень вимогливості до вирішення цієї проблеми як зі сторони населення, так і відповідних органів, відповідальних за її вирішення, також не можна вважати достатнім. Нічим не виправданими і навіть шкідливими слід вважати заяви багатьох високопосадових осіб про те, що ця проблема зараз не є актуальною, першочерговою і з її вирішенням можна зачекати. Це безвідповідальні, нічим не виправдані заяви людей, які або не розуміють ситуацію, або (скоріше за все) виходять з певних інтересів і працюють на їх задоволення. Ще раз потрібно підкреслити, що вибірковий благоустрій окремих «елітних» поселень і територій для окремих осіб («еліт») ніколи не буде сприяти консолідації суспільства і, навпаки, скоріше може стати поряд з іншими неефективними підходами до вирішення проблеми соціального розвитку держави, детонатором соціального вибуху в суспільстві, що нічого гарного не принесе ні окремим особам («елітам»), ні народу в цілому. Останні події в Україні, в м. Києві є підтвердженням цього.

Сучасний етап розвитку України вимагає прискореного вирішення проблеми благоустрою населених пунктів як важливого засобу відродження і соціально-економічного розвитку держави і необхідної умови рівноправного входження в Європейський Союз, формування нової культури, моральних і духовних якостей населення. Для її вирішення потрібно надати їй статус проблеми загальнодержавного значення і в короткі терміни задіяти в повній мірі всі можливі засоби в рамках як соціальної політики, так і загальної стратегії розвитку держави.

Практично досвідом розвитку багатьох держав світу доведено, що забезпечення високого рівня благоустрою населених пунктів, розвиток їх якісної інфраструктури будуть сприяти розвитку бізнесу, економічної діяльності і створенню нових робочих місць, підвищенню економічного потенціалу регіонів, збільшенню доходів місцевих бюджетів, як бази для вирішення соціальних проблем, пов'язаних із забезпеченням високого рівня і комфортності життя людей.

Таким чином між благоустроєм населених пунктів і їх соціально-економічним розвитком, рівнем культури і духовних якостей людей існує тісний прямий зв'язок: благоустрій сприяє економічному розвитку, вирішенню соціальних проблем, розвитку особистостей, які в свою чергу сприяють подальшому розвитку благоустрою населених пунктів.

Благоустрій населених пунктів є також важливим фактором духовного розвитку людей, забезпечення комфортності їх життя, удосконалення суспільних відносин, забезпечення політичної стабільності в державі. Все це свідчить про те, що здійснення благоустрою населених пунктів є виключно важливою політичною, економічною, екологічною та соціальною проблемою України.

При цьому благоустрій кожного населеного пункту повинен бути комплексним і здійснюватися на всій його території, на всіх об'єктах благоустрою і по всіх їх елементах.

Органам влади, особливо їх керівникам і іншим посадовим особам, що відповідають за здійснення і підтримання благоустрою населених пунктів, необхідно чітко і постійно не тільки говорити через всі засоби масової інформації про необхідність забезпечення впорядкування населених пунктів, а і вживати заходи по вирішенню цієї проблеми, проводити відповідну виховну політику.

З розумінням необхідності забезпечення впорядкування населених пунктів, підтримки його на належному рівні повинна жити і діяти кожна людина, розуміючи свою роль у цій справі. Виключень з цього правила бути не повинно. Завершувати всі ці заходи повинне як законодавче встановлення контролю за здійсненням всіх робіт по забезпеченню благоустрою населених пунктів, прийнятих законів і рішень щодо його здійснення і підтримання, так і забезпечення відповідальності як за не забезпечення впорядкування населених пунктів, так і його порушення.

Багато держав світу забезпечують виконання цих вимог (правил) і забезпечують необхідний рівень впорядкування населених пунктів, який динамічно підвищується. У них встановлено достатньо високий рівень відповідальності за порушення благоустрою населених пунктів, який здається за нашими мірками навіть надмірним.

У незалежній Україні, не дивлячись на велику кількість структурних підрозділів, спеціальних положень, правил ця проблема продовжує залишатися невирішеною, більш того, рівень впорядкування має тенденцію до погіршення в багатьох населених пунктах.

У владних структурах України державного, регіонального і місцевого рівня посадові особи, орієнтуючись на інші інтереси і діючи відповідно до них, не хочуть враховувати, що розвиток держави в цілому, окремих регіонів, окремих населених пунктів, а також вирішення різнопланових економічних, соціальних та інших проблем, залежить, у першу чергу і в значній мірі, від рівня впорядкування населених пунктів і територій. Світовий досвід впорядкування населених пунктів, досвід окремих держав, з яким вони знайомляться, відвідуючи закордонні держави, не сприйма-

ється в більшості випадків посадовими особами владних структур України. А лідери держави, які могли б поставити державні інтереси, інтереси всього народу України на перше місце по пріоритетності в державі, чомусь цього не роблять.

Вирішувати цю проблему можна і потрібно для блага свого народу, своєї держави, для забезпечення політичної консолідації, соціальної справедливості в суспільстві, навіть для забезпечення власного спокою щодо майбутнього життя негайно і в короткі терміни. При цьому потрібно враховувати досвід інших держав по забезпеченню вирішення цієї проблеми.

Наприклад, досвід Білорусі доводить, що навіть сила волі одного представника влади — Президента держави може сприяти вирішенню цієї проблеми.

Теоретично, в Україні є Закон «Про благоустрій населених пунктів», у якому міститься багато відповідних пунктів, спрямованих на забезпечення впорядкування населених пунктів, їх складових частин, є ряд інших документів. А практично ситуація із станом впорядкування не є нормальною у всіх населених пунктах України. І це стало нормою життя. Люди вже прийняли таку ситуацію. І питання впорядкування населених пунктів у нашій державі стало вже не другорядним і, навіть, не третьорядним. Оскільки попередні покоління жили в неупорядкованих населених пунктах, мовчали, не проявляли свою незадоволеність, то і нинішнє покоління може жити в таких умовах, які склалися на даний час. Особливо, коли постійно говорити у всіх ЗМІ про наявність множини інших гострих соціальних, економічних, політичних і інших проблем. Іноді, правда, керівники населених пунктів, особливо перед виборчими компаніями, піднімають ці питання. Але це тільки на короткий час з метою залучення голосів виборців.

Потрібно також сказати, що в м. Києві і в деяких населених пунктах України розроблено довгострокові стратегії їх розвитку на 20—25 років. Але серйозно ці документи сприймати досить складно. Такі стратегії давно дискредитували себе і їх розробників. Люди це вже проходили. Досить пригадати гасла за часів незабутнього М. С. Хрущова: «Нинішнє покоління людей житиме при комунізмі». А комунізм передбачав високий рівень життя і комфортності проживання людей. Покоління постаріло так нічого і не дочекавшись, багато людей вже немає в живих, а про комунізм вже навіть ніхто і не згадує. Навіть комуністи про це мовчать.

Приймаючи такі стратегії, керівники органів місцевої влади чудово розуміють, що вони люди тимчасові і реалізувати ці

стратегії, звітувати за їх виконання їм не доведеться. Хоча за їх розробку сплачені, як правило, великі кошти, на що також слід було б контролюючим органам звернути увагу.

А ті нові люди, що знов прийдуть у владу займатимуться своїми поточними справами. Їм буде не до чимось, колись і якимось розроблених стратегій. У них також будуть свої інтереси і на їх задоволення буде відпущено мало часу. А в цей час економічна, соціальна, екологічна ситуація в окремих населених пунктах і в державі в цілому буде продовжувати загострюватися. Діятиме колишній соціалістичний принцип — люди можуть почекати ще «трохи».

Можна багато привести прикладів гострих проблем, які начебто негативно впливають на вирішення проблеми впорядкування населених пунктів, але можна обмежитися і однією. Україна на момент отримання незалежності була однією з економічно високорозвинутих соціалістичних республік. Стартові можливості для трансформації економіки, перехід до ринкових відносин у неї були достатньо хорошими. Політична основа теж була. Ще в умовах існування СРСР розхожим було пропагандистське твердження, що соціалістична економіка вичерпала свої можливості, а перехід до ринкових відносин дасть поштовх до розвитку економіки і забезпечить істотне підвищення рівня життя народу. Це була принадна перспектива. Ці ідеї пропагувалися як представниками вищих ешелонів влади, так і ученими в своїх статтях, засобами масової інформації. І ніде і ніколи не мовилося, що рівень життя при реалізації таких трансформацій підніметься тільки у незначній частини населення і що всім останнім буде не дуже добре, а може бути навіть погано.

Що маємо зараз? За всі роки трансформаційних процесів економічних реформ в економічному розвитку, наприклад, Україна по виробництву ВВП у 2013 р. знаходиться на рівні приблизно 70 % від рівня 1990 року. Спад виробництва по багатьом видам промислової продукції складає 60–70–80–90 і більше відсотків. Щоб вийти на рівень 1990 року, буде потрібно ще років 10–15. Інші держави в економічному розвитку підуть далеко уперед. Благоустрій їх населених пунктів буде покращуватись, рівень життя людей збільшуватись. І виникає питання: чому так сталося?, що робити?, як в таких умовах асоціюватися з ЄС?, що чекає Україну? На ці питання потрібно вченим, фахівцям, керівникам держави, державних структур знайти відповіді, визначити необхідні напрями діяльності, прийняти відповідні рішення і забезпечити їх реалізацію. Тоді Україна як держава буде мати перспективу.

Стаття надійшла до редакції 23.11.2013 р.